

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร ทำให้เข้าใจเรื่องราวต่างๆ ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ภาษาช่วยให้คนรู้จักคิดและแสดงออกของความคิดด้วยการพูด การอ่าน การเขียน และการกระทำ ซึ่งเป็นผลจากการคิด ทั้งนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ.2553 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553 : 3 , 8-9) ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษา และกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ครูต้องปรับเปลี่ยนไปจากเดิม เห็นความสำคัญของผู้เรียนและจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ในมาตรา 22 กำหนดหลักการจัดการศึกษาไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญมากที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ” โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์ และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง ซึ่งระบุไว้ในมาตรา 23 ข้อ 4

นอกจากนี้ ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรมงาน และดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี สุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 37) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทย หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดคุณภาพผู้เรียนภาษาไทย เมื่อจบระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้สามารถอ่านออกเสียงบทร้อยแก้ว

และบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะได้ถูกต้อง อธิบายความหมายโดยตรงและความหมาย โดยนัย ของคำ ประโยค ข้อความ ส่วนวนโวหารจากเรื่องที่อ่าน เข้าใจคำแนะนำ คำอธิบายในถ้อยคำต่างๆ แยกแยะข้อคิดเห็นและข้อเท็จจริง จับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านและนำความรู้ความคิดจากเรื่อง ที่อ่านไปตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต มีมารยาทและมีนิสัยรักการอ่าน และเห็นคุณค่าสิ่ง ที่อ่าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 40) นอกจากนี้ นกเนตร ธรรมบวร (2549 : 176) กล่าวว่า การ อ่านเป็นทักษะที่จำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิตประจำวัน ทั้งใช้เป็นเครื่องมือในการ แสวงหาความรู้ในการเรียนรู้วิชาการต่างๆ เพื่อพัฒนาความคิด สติปัญญา และส่งเสริมประสบการณ์ การอ่านที่มีประสิทธิภาพต้องอ่านจับใจความได้สรุปสาระสำคัญของเรื่องที่อ่านได้

ดังนั้นความเข้าใจในการอ่านจึงเป็นหัวใจของการอ่านที่มีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้อ่านรู้และ เข้าใจเรื่องราวต่างๆ ที่อ่านได้ ผู้อ่านจึงสามารถนำความรู้ไปพัฒนาตนเอง จึงเป็นหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายที่ต้องตระหนักถึงการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการอ่าน ทั้งนี้การอ่านจับใจความ สำคัญมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุค ของข้อมูลข่าวสาร เพราะการอ่านและการฟังจะทำให้ผู้คนได้รับข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ และได้ทราบ ความเคลื่อนไหวตลอดจนข้อคิดเห็นต่างๆ ของผู้คนในสังคม นอกจากนี้การอ่านยังสามารถพัฒนา มนุษย์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอีกด้วย โดยผู้รับสารจะได้รับประโยชน์จากการอ่านอย่างเต็มที่ ถ้าผู้รับสารสามารถรับสารที่ผู้ส่งสารส่งให้อย่างครบถ้วนและถูกต้อง กระบวนการสำคัญที่สุดที่ทำให้ ผู้รับสารสามารถรับสารจากเรื่องที่อ่านได้ก็คือ การจับใจความสำคัญ ฉะนั้นการจับใจความสำคัญ จึงนับเป็นหัวใจของการอ่าน (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ และบาทยัน อัมสำราญ, 2547 : 42) จะเห็นได้ว่า การพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะในการอ่าน โดยเฉพาะเกิดความเข้าใจในการอ่านย่อมเป็นการพัฒนา เครื่องมือสำคัญในการแสวงหาความรู้ของผู้เรียน อันจะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ต่างๆ กว้างขวางมากยิ่งขึ้น และทำให้ผู้เรียนหรือผู้อ่านได้รับประโยชน์จากการอ่านอย่างแท้จริง การที่โลก ก้าวหน้าและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การอ่านดูเหมือนเป็นสิ่งจำเป็นของคนเรามากกว่ายุคสมัย ที่ผ่านมามากหลายเท่า ถ้าจะกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า โลกปัจจุบันเป็น โลกแห่งการอ่าน และการทำทนาย ภูมิปัญญาคงไม่เกินความจริง อ่านเพื่อที่จะได้ติดตามความก้าวหน้า เหตุการณ์ หรือความเคลื่อนไหว ต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ทันทั่วถึง การใช้การอ่านเพื่อแสวงหาความรู้ในวิชาการต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์นั้น ต้องสามารถจับใจความได้รวดเร็ว เพราะการอ่านจับใจความได้เร็วก็จะทำให้มีความรู้มากได้เปรียบในการเรียนรู้

จากการรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินิยมขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2556 ระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5, 2556 : 41) พบว่ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 5.1 มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมามาตรฐาน ท 4.1 รองลงมามาตรฐาน ท 3.1 รองลงมา มาตรฐาน ท 2.1 ตามลำดับ และมาตรฐาน ท 1.1 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด และผลการวิเคราะห์มาตรฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงใหม่ เขต 5, 2556 : 59) พบว่า คะแนนเฉลี่ยในมาตรฐาน ท 1.1 การอ่าน ระดับ โรงเรียนชุมชน บ้านอมก๋อย เท่ากับ 38.18 เมื่อเทียบกับระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 เท่ากับ 35.72 และระดับประเทศ เท่ากับ 42.26 ซึ่ง โรงเรียนชุมชนบ้านอมก๋อยมีคะแนนเฉลี่ย มาตรฐาน ท 1.1 การอ่าน ต่ำกว่าระดับประเทศถึง 4.08 แต่สูงกว่าระดับเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 อยู่ 2.46 ทั้งนี้คะแนนเฉลี่ยกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ย้อนหลัง 3 ปี ได้แก่ปีการศึกษา 2554-2556 คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ 50.04 , 45.68 , 45.02 ตามลำดับ และคะแนนเฉลี่ยกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ย้อนหลัง 3 ปีของนักเรียน โรงเรียน ชุมชนบ้านอมก๋อยเท่ากับ 44.57 , 43.25 , 42.32 ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าระดับประเทศทั้งหมด และ ลดลงอย่างต่อเนื่อง

จากปัญหาและข้อบกพร่องดังกล่าวสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงประเมิน วัดความสามารถด้านการอ่าน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อมุ่งวัดความสามารถในการอ่าน ออกเสียงและความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการประเมิน โรงเรียน ชุมชนบ้านอมก๋อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 พบว่าการประเมิน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งสิ้น 56 คน สามารถอ่าน ถูกต้องและเข้าใจเรื่องในระดับดี 33 คน คิดเป็นร้อยละ 58.92 ระดับปรับปรุง 4 คน คิดเป็นร้อยละ 7.14 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 มีจำนวนทั้งสิ้น 53 คน สามารถอ่านถูกต้องและเข้าใจเรื่อง ในระดับดี 15 คน คิดเป็นร้อยละ 28.30 ระดับปรับปรุง 21 คน คิดเป็นร้อยละ 39.62 เมื่อเปรียบเทียบ กันแล้ว ความสามารถในการอ่านถูกต้องและเข้าใจเรื่องในลดลง และจำนวนนักเรียนที่อยู่ในระดับ ปรับปรุงเพิ่มจำนวนขึ้น และผลการทดสอบความสามารถด้านการอ่านถูกต้องและเข้าใจของ โรงเรียน ชุมชนบ้านอมก๋อย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ทั้งสิ้น 69 คน สามารถอ่านถูกต้องและเข้าใจเรื่องในระดับดี 47 คน คิดเป็นร้อยละ 68.11 ระดับปรับปรุง 7 คน คิดเป็นร้อยละ 10.14 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 จำนวนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งสิ้น 69 คน สามารถอ่านถูกต้องและเข้าใจเรื่องในระดับดี 49 คน คิดเป็นร้อยละ 71.01 ระดับ ปรับปรุง 5 คน คิดเป็นร้อยละ 7.25 (รายงานการประเมินตนเองโรงเรียนชุมชนบ้านอมก๋อย, 2557) ซึ่งจากผลการทดสอบดังกล่าวยังไม่เป็นที่พอใจ เนื่องจากยังมีกลุ่มนักเรียนที่ต้องได้รับการปรับปรุง และร้อยละของนักเรียนอยู่ในระดับดียังไม่ถึงร้อยละ 80 ตามที่โรงเรียนตั้งเป้าหมายไว้

จากผลการทดสอบที่กล่าวมาข้างต้น แสดงถึงนักเรียนยังมีปัญหาในเรื่องทักษะการอ่าน ขาดทักษะการจับใจความ ตีความ ขยายความ แปลความหมาย อยู่ในเกณฑ์ที่ไม่น่าพอใจ นักเรียนอ่านแล้วไม่เข้าใจในสาระสำคัญของเรื่องที่อ่าน และไม่สามารถสรุปความจากเรื่องที่อ่านได้ ซึ่งสาเหตุมาจากหลายปัจจัย และที่สำคัญนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านอมก๋อย ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2558 เป็นนักเรียนพื้นราบและชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงผสมผสานกันครั้งต่อครั้ง ดังนั้นในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือการจัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนสามารถสรุปความหรือจับใจความสำคัญนั้น ถือว่าไม่น่าสนใจไม่เหมาะสมกับวิธีการเรียนรู้ของนักเรียน สาเหตุที่สำคัญจากตัวนักเรียน พบว่า นักเรียนไม่ชอบอ่านหนังสือ ขาดทักษะที่ดีในการอ่าน ไม่สามารถสรุปสาระสำคัญได้ แยกแยะข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็นและแยกใจความสำคัญไม่ได้ นักเรียนจึงขาดความเข้าใจในการอ่านเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ได้ไม่ดีเท่าที่ควร ส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ในระดับต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ กิตติวดี บุญซื่อ และอัญญมณี บุญซื่อ (2549 : 117) ที่กล่าวว่า เด็กส่วนใหญ่อ่านออก เขียนได้ อ่านได้คล่องแต่จับใจความไม่ได้เลย ทำให้การอ่านไม่มีความหมาย ไม่มีประโยชน์ เพราะอ่านได้แต่ไม่รู้เรื่องหรืออ่านแล้วไม่ได้สาระความรู้จากเรื่องที่อ่าน เมื่อพิจารณาสาเหตุของปัญหาในการทำความเข้าใจกับเนื้อหาหรือความหมายของสิ่งที่นักเรียนอ่าน ก็พบว่าเกิดจากปัจจัยที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านส่วนตัว ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ที่ส่งผลต่อความเข้าใจในการอ่านทั้งสิ้น ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อนักเรียน โรงเรียนชุมชนบ้านอมก๋อย คือ ความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน ซึ่งไม่ได้เป็นนักเรียน พื้นราบทั้งหมดแต่นักเรียนชนเผ่าหลายชนเผ่าที่มาเรียน โดยโรงเรียนจัดห้องเรียนให้คละกันหรือผสมผสานกัน จึงทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางระดับความคิด และการจัดการเรียนการสอนทางภาษาของนักเรียนชนเผ่าอาจช้ากว่านักเรียนที่เป็นพื้นราบ จึงส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ความเข้าใจในการอ่านมีความสำคัญและเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตและสังคมปัจจุบัน ที่นักเรียนจะต้องใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาหาความรู้จากแหล่งต่างๆ เพื่อวิเคราะห์ แยกแยะ ข้อเท็จและข้อคิดเห็น และที่สำคัญสามารถใช้เป็นเครื่องมือ พิจารณาในการเลือกใช้ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศที่เป็นไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จะต้องใช้ทักษะในการอ่านเพื่อรู้จักวิเคราะห์เรื่องราวที่อ่าน ซึ่งจำเป็นต้องมีการฝึกฝนทักษะนั้นอย่างเพียงพอ ดังนั้นผู้วิจัยเห็นความสำคัญของสาเหตุดังกล่าวจึงศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้ และสื่อต่างๆ เพื่อพัฒนาความเข้าใจในการอ่าน และพบว่ามีการวิจัยที่ยืนยันได้ว่ากิจกรรมแผนผังความคิดสามารถนำมาพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนได้ดี ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น เช่น ลำลี หุ่นงาม (2554) ได้

ดำเนินการวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนที่ความคิดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ประกอบกับในปีการศึกษา 2558 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านอมก๋อยทั้งหมดแม้ว่าจะอ่านหนังสือได้คล่องแต่ยังขาดทักษะและความเข้าใจในการอ่านเพื่อตีความ ขยายความ แปลความ และจับใจความสำคัญ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งการสร้างกิจกรรมแผนผังความคิดเป็นวิธีการฝึกทักษะการอ่านในใจและฝึกทักษะการอ่านเพื่อทำความเข้าใจที่สามารถทำให้นักเรียนชนเผ่าได้ฝึกทักษะการอ่านได้ดียิ่งขึ้น และสำหรับนักเรียน พื้นราบก็จะสามารถพัฒนาไปถึงระดับการเขียนและการคิดต่อไป เพราะกิจกรรมแผนผังความคิดเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูดำเนินการสอนไปตามลำดับขั้นตอน ช่วยถ่ายทอดเนื้อหาและประสบการณ์ที่ซับซ้อนเป็นนามธรรมได้สูง ช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้เรียนมีโอกาสปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ช่วยเสริมการศึกษารายบุคคล และมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านอมก๋อย โดยใช้กิจกรรมแผนผังความคิด ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และเชื่อว่ากิจกรรมแผนผังความคิดจะมีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนอันจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านก่อนและหลังเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านอมก๋อย โดยใช้กิจกรรมแผนผังความคิด
2. เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านอมก๋อย โดยใช้กิจกรรมแผนผังความคิด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ได้กิจกรรมแผนผังความคิด ที่มีคุณภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และสามารถพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
2. เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน โดยการใช้กิจกรรมแผนผังความคิด เพื่อพัฒนาความเข้าใจในการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านอมก๋อย อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ เครือข่ายพัฒนาการศึกษาอมก๋อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 2 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 63 คน

กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนชุมชนบ้านอมก๋อย อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ เครือข่ายพัฒนาการศึกษาอมก๋อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 32 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาในการพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กิจกรรมแผนผังความคิด และสร้างชิ้นโดยอิงมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สาระที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการสร้างความรู้ และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน ตัวชี้วัดที่ 3 อ่านเรื่องสั้นๆ อย่างหลากหลาย โดยจับเวลาแล้วถามเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ตัวชี้วัดที่ 4 แยกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน และตัวชี้วัดที่ 5 อธิบายการนำความรู้และความคิดจากเรื่องที่อ่านไปตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต ทั้งหมด 16 แผนการจัดการเรียนรู้ รวม 16 ชั่วโมง

ระยะเวลาของการวิจัย

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนชุมชนบ้านอมก๋อย อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ เครือข่ายพัฒนาการศึกษาอมก๋อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 จำนวน 32 คน ใช้เวลาในการสอน 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง ใช้เวลารวม 16 ชั่วโมง ไม่รวมเวลาในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

ตัวแปรที่วิจัย

ตัวแปรต้น คือ การใช้กิจกรรมแผนผังความคิด

ตัวแปรตาม คือ ความเข้าใจในการอ่านและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านอมก๋อย

นิยามศัพท์เฉพาะ

กิจกรรมแผนผังความคิด หมายถึง การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนตามกิจกรรมแผนผังความคิด ซึ่งผู้วิจัยได้ประยุกต์มาจากรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนที่เน้นการปฏิบัติของจอห์น ดิวอี้ (John Dewey) และการเรียนรู้ตามแนวทางของทฤษฎี Constructionism ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ โดยสรุปเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. **ขั้นฝึกหัด** เป็นขั้นที่ร่วมกันอภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้และวิเคราะห์เพื่อให้ได้กระบวนการการปฏิบัติที่ชัดเจน รอบคอบ รัดกุม ทำให้เกิดผลงาน ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันวางแผน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ติดตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด

2. **ขั้นความหลากหลาย** เป็นขั้นที่มีสำคัญต่อบรรยากาศการเรียนการสอนการเรียนรู้ตามทฤษฎี Constructionism ประกอบด้วย 1) ความหลากหลายของทักษะ คือ การที่ผู้เรียนมีทักษะที่แตกต่างกันหลายระดับ มีการแลกเปลี่ยนหรือถ่ายทอดประสบการณ์ซึ่งกันและกัน 2) ความหลากหลายของรูปแบบ คือ ความหลากหลายในวิธีการสร้างชิ้นงาน นักเรียนจะเป็นผู้สร้างเองเท่านั้นและบอกวิธีการที่เหมาะสมสำหรับชิ้นงานได้

3. **ขั้นลงมือปฏิบัติ** ผู้เรียนลงมือปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้ในขั้นความหลากหลาย โดยค้นคว้าหาความรู้ อาจเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล

ทั้งนี้การจัดกิจกรรมแผนผังความคิด (Thinking Map : TM) ดังกล่าวผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบแผนผังความคิดทั้งหมด 8 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

1. แผนผังความคิดแบบวงกลม (Circle Map)
2. แผนผังความคิดแบบต้นไม้ (Tree Map)
3. แผนผังความคิดแบบฟองน้ำ (Bubble Map)
4. แผนผังความคิดแบบฟองน้ำสองด้าน (Double Bubble Map)
5. แผนผังความคิดแบบเรียงลำดับ (Flow Map)
6. แผนผังความคิดแบบเรียงลำดับหลายมิติ (Multi-Flow Map)
7. แผนผังความคิดแบบเชื่อมโยง (Brace Map)
8. แผนผังความคิดแบบสะพาน (Bridge Map)

ความเข้าใจในการอ่าน หมายถึง การอ่านเพื่อพิจารณาไตร่ตรองด้วยเหตุผลตามองค์ประกอบของบทอ่านอย่างละเอียดถี่ถ้วน โดยกำหนดความเข้าใจในการอ่าน ดังนี้ 1) แปลความ 2) ตีความ 3) ขยายความ และ 4) จับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน ซึ่งวัดจากคะแนนที่ได้จากการเปรียบเทียบก่อนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมแผนผังความคิด โดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างเรียน หมายถึง คะแนนระหว่างเรียนที่ได้จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างเรียน ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งครอบคลุมในด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้และมุ่งมั่นในการทำงาน

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนชุมชนบ้านอมก๋อย อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ เครือข่ายพัฒนาการศึกษาอมก๋อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558

สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านอมก๋อย ที่เรียนด้วยกิจกรรมแผนผังความคิด มีความเข้าใจในการอ่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

